

Hetedik évfolyam.

ELŐFIZETESI ÁRAK:
Egész évre 8 korona.
Fél évre 4 "
Negyed évre 2 "
Külföldre egész évre 12 "
Papok, tanítók, gazdasági egyetemi tagok és közs. előjárónak egész évre 6 kor., a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEKÉNYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KOZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:

Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 1 cm-ként 6 fillér, többszöri közlésnél 4 fillért költsöletnek.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkiadó üzlete (Kossuth-utca), hova minden elaport érdekli közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.

Kéziratok nem adnak vissza.

A hajnalozások.

Visszhang az új-évi vezércikkre. Czikkiró a társadalomnak igazán sok vesztélyes sebére mutatott rá meglepő fordulatokkal és képekkel Minden ember gondolkozhatik az ivással és kártyázással való ünneplés következményeiről.

Nekem az ütött nagy szeptet a fejembe, hogy vajjon nem lehetne-e legalább a falusi ifjuságnak a karácson és új-év alkalmából 7-9 napon át folyton tartó korhelykedését valami módon korlátozni?

Most második ünnepen kora hajnalban elkezdik a Jánosok üdvözlését, a mi abból áll, hogy a megbízott előköszönő elmondja a maga beszédét s a bucsuzó is el a magáét. A gazda jól megkínálgatja az egész palinkával, kalács-csal, míg 2-3 tánczot eljárnak. Így megy ez harmadik ünnepen az Istvánok köszöntése által.

Mindeket nap 9 óra körül végződik reggel, mikor már a templomba hívó harang megkondul. De a legények legnagyobb része részeg s a sok rikkoltozástól be van rekedve. Nincs a ki templomba menjen. A gazdalegénynek az apja, a szolgálégénynek a gazda nem sok hasznát veszi az állatok gondozása körül.

Alig hiszek embert, a ki azt mondja, hogy ez így jól van. Minden mulatságnak késő délután és kora este lehet helye illő korlátok között, de jó hajnalban előkezdeni azt, a mit az előtt néhány órával hagyott félbe, ez mindennél több.

Azt mondják, ez régi jó népszokás. Nem jó szokás ez, hanem kisépemi való régi keresztény bűn, melyet a magyarok bizonyosan nem Ázsiából hoztak ide, hanem itt ragadt reájok a nyugati dorbéző keresztényekről annak a régi pogány világnak a népei után, a kiből az Attila józan népe csaknem kiszorogatta a romlott lelket.

Egyszerű módnak mutatkozik itt az, hogy egy alispáni rendeletre a szolgabírák csak késő

délután kezdődő muzsikára adnak ezután engedélyt; hajnalira és délelőttire pedig ne. A falushírákat s a legények közül a kezeseket (rendezőket) pedig esetlő-esetre szigorúan arra kell utasítani, hogy részegeskedésért és minden rendtelenségért ők lesznek a felelősök. Erkölcsi és egészségi okok hathatósan követelnek valami ilyenforma gyökeres intézkedést, a mi elejét vegye a sok eddigi botránynak. A 20-25 évvel ezelőtti kecske, bivalborju, berbécs stb. borbé való öltözködés elmaradt ugyan, de elég maradt egyeb.

Világnapló.

Vezeti: Bakó Sámuel.

Nagy, igazi világeseménye a hétnek, hogy a 83 éves Viktoria, Angolország hatalmas királynője meghalt. Férje Albert Koburg gothai herceg volt s így Anglia trónjára a kihalt Welfek helyett, kiknek utolsó sarja az elhunyt volt, a Koburgok következnek. Érdekes, hogy a meghaldogult királynének 9 gyermeke volt, a kik közül 6 ma is él. Ezenkívül 31 unoka, köztük II. Vilmos német császár és 37 dédunoka gyászolják a hatalmas brit birodalommal együtt királynőjukat. Viktoria királynő után legidősebb fia, a walesi herceg, Albert Eduárd, mint ilyen nevű VII-ik lépett a trónra s már fel is esküdt az alkotmányra s koronázása is megtörtént. Haldoklik ezenkívül Verdi, a ma élő muzsikusok leghíresebbje. A szintén agg olasz zeneköltő és híres operaszerző két rendbeli szelűtés érte s állapota reménytelen. Ezen a héten ünnepelte a porosz királyság mint ilyen fennállásának évszázados jubileumát s a fényes ünnepségek királyunk ő felségét Ferenc Ferdinánd trónörökös képviselte. Hogy a hazai dolgokra térjünk, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, ki — mint a múlt héten is már említettük — nehéz betegnek tűnt egy magángyógyintézetben, Sonnenberg dr. a berlini egyetem hírneves professora megoperálta. Az operáció, mely haszfelmetszéssel járt, fenyesen sikerült s Fejérváry miniszter emberi számítás szerint már túl van minden veszélyen. A berlini orvos-tanár már el is utazott s ő felségének Bécsben személyesen jelentette, hogy a miniszter fel fog gyógyulni. Nevezetes mozzanat társadalmi életünkben, hogy Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter az iparművészet fejlesztésére összesen 100 ezer koronát ajánlott fel. Ez olyan hatalmas összeg jelenlegi szegényes viszonyaink közepette, hogy töle mi- iparunk hatalmas fejlődését várhatjuk. Az ország nyugati határszélén volt egy község. Bruck-Ujfalva néven ismert a Bécsbe járó közönség s sok vitára adott alkalmat, hogy voltaképpen a miénk-e, vagy pedig Ausztriáé. A kérdés a mi javunkra dönt el s Bruck-Ujfaluból Királyhida lett. Királyhida közönsége azután hálaiból dispolgárrá választotta a héten Széll Ignác belügyi államtitkár, kinek legtöbb érdeme volt a falu visszacsatolása körül. — A képviselőházat e héten a belügyi költségvetés letárgyalása foglalkoztatta. Az általános vita 6 napig tartott s csak két napja kezdődött meg a részletes tárgyalás. Ennek folyamán azonban már nem

sok tetszhalás várható s igen valószínű, hogy mire e sorok napvilágot látnak, már a kereskedelmi tárczára is reá kerül a sor. — Fiumében folytak a községtanácsi választások és Maros-Vásárhelynek mindkét kerülete új képviselőt választ. Ezek volnának az elmúlt hét kimagasló eseményei, mert a kínai és bur háborúkról semmi újat nem mondhatunk.

Gyáripár és kisipár.

A kereskedelmi miniszter leirata. — Budapest, jan. 25.

A Temesvárott államsegéllyel létesített cipőgyár ügyében az ipartestület, egyetemben több más hazai ipartestülettel, előterjesztést tett hozzám, egyrészt panaszkolva, hogy ily gyárak létesítése teljesen tönkreteszi az amugy is súlyos helyzetben levő kisipart, hogy a kisipár érdekében alig történik valami az állam részéről akkor, midőn a gyáripár minden módon kezdeményeztetik, másrészt kérve, hogy az államilag segélyezett cipőgyáraknak a kicsinyben való eladásra berendezett üzletek nyitása és a kis rendelések elfogadása meg ne engedtessek.

Előre bocsátom, hogy mindenkor szívesen veszem, ha az érdekeltség bármely része és így a kisiparos-ostályt képviselő ipartestületek is közvetlenül hozzám fordulnak kérésekkel, ugy mint netalán a sérelmeikkel; hogy készséggel adok nekik felvilágosítást és nyujtok segédkezet és segítséget ott, a hol meggyőződésem szerint erre szükség van; nem hagyhatom megjelyezés nélkül, hogy a jelen esetben tulajdonképen egy központi rendezett egységes kérvényezésről van szó, midőn már nyomtatott kérvény küldetett szét valamennyi ipartestületnek azzal a felhívással, hogy azt aláírva terjessze elem, vagyis nyilant ki kell jelentenem, hogy a jelen esetet nem tekinthetem a közvetlenül érdekeltek spontán megnyilatkozásának, holott ily ügyekben a legelő kellék épen a közvetlenség, az egyéni meggyőződés megnyilatkozása volna, ennek lehet csak sulya. Ezt csak egyszerűen konstatalni akarván és csupán azért, hogy az ipartestületben képviselt kisiparosságot meggyőzzem arról, miszerint egyenkint külön, de saját érvein alapuló kéréseit és panaszait sokkal szívesebben veszem, mint az ilyen mesterségesen előkészített, tömeges, de az egyéni meggyőződés kifejezését nélkülöző tüntetőszöri kérvényezést, azokra természetzerűleg nagyobb sulyt is fektetek, mert bennük a vidékenként eltérő, de mindig a tényeknek megfelelő viszonyok nyerne kifejezést, melynek hiányában kérelem nem lehet alapos, sérelem nem lehet egészen megokolt; nem kívánok elzárkózni attól, hogy ezen központilag készült, minden ipartestületnek aláírás végett megküldött és azok kis része, ezek között az ipartestület által is elem terjesztett azonos kérelemmel érdemlegesen ne foglalkozzam és arra észrevételeim, illetőleg elhatározásomat az ipartestülettel ne közöljem.

Felrengyarázások kikérülése végett szükségesnek tartom azonban hangsúlyozni és erre a kérvényező ipartestületeket egyenkint és összesen különösen figyelmeztetni, hogy habár az előrebocsátottak szerint az ily központi szervezett kérvényezés nem helyeslem is, korántsem tennék kifogást az ellen, ha az érdekeltség, tehát ez esetben a kisiparosság érdekei közös képviselőre tömörülne és szövetkeznek, sőt ellenkezőleg ma-

gam oajtanám első sorban, ha az ipari érdekeltség menél tömörebben sorakozva egymás mellé s lehető erős iparos közvéleményt teremtene, mert ebben az egészséges fejlődés egyik igen hatékony eszköze látnám. Attérve most már magára a kérvényre, annak három általános speciális része van, tehát ezek szerint kívánok én is azzal foglalkozni.

Általános részei: a gyárak tönkreteszi a kisipart; ebből következtetve az államilag segélyezett cipőgyárak tönkreteszi az ország cipész-kisiparát; a kisipar állami támogatása nálunk alárendelt jelentőségű; speciális része pedig a kérvénynek az, mely az államilag segélyezett cipőgyárak kicsinyben való árusítására vonatkozik.

A gyár- és kisipar egymáshoz való viszonya nemcsak nálunk domborodik ki oly erősen, megrvan az mindennit; kisebb mértékben ott, a hol a gyáripár már kellő arányokat öltött, az ipari fejlődés már elérte azon fokát, melynél annak jellege már kifejezést ad, nagyobb arányú ott, a hol a fejlődés még folyamatban van.

Ez az ellentét enyhíthető, ha idejekorán történnek meg az arra alkalmas intézkedések, de el nem kerülhető.

A kisipar a maga termelési viszonyaival a mindinkább növekedő fogyasztást ki nem elégítheti, sem mennyiségileg, sem minőségileg, bármennyire akarjuk is azt ugy technikailag, mint erkölcsileg fejleszteni és magasabb színvonalra emelni és így a fogyasztás természetzerűleg van utalva a tömeg-termelésre, mely igényeinek kielégítésére a technika minden vívmányait igénybe véve, mennyiségileg többet, tehát olcsóbban és sok tekintetben még minőségileg is előnyösebben termel.

A termelésnek a fejlődő korról való átalakulását megakasztani nem lehet és így az ipari termelés terén is csak két út között kell választania minden államnak; vagy lehetőleg belföldön biztosítani fogyasztását vagy legalább is annak nagyobb részét, tehát szilárd alapokon nyugvó, erős gyáripárt kell teremteni, vagy figyelmen kívül hagyva az újabb gazdasági alakulatokat, állandó adózója maradnia más országoknak.

Az előbbi az ország gazdasági helyzetét megjavítani alkalmas, nagy tőkéi kisiparosított bízósítva, az ország saját nyertermelésének jó értékesítő-szere vezet, munkásoknak szekerének bízósítállandó foglalkozást és biztos keresetet, az utóbbi a biztos gazdasági romlásra vezetne.

De ha nem követtenék is az előbbi, ha a gyáripár lehető nagyarányú fejlesztése el is hanyagoltatnék, a kisipar helyzete nem volna jobb, a különbség mindössze csak az lenne, hogy az idegen gyáripár versenye alatt omlának össze, az tenné tönkre.

A kisipar, mint olyan, ugyanis a technika mai fejlettsége mellett, igen sok ágában nem tartható fenn, helyzete mind súlyosabb lesz, a mint látjuk is, hogy ott, a hol a kisipar illető része nem törekedett átérni a tömegesebb termelésre, a gyáripár előnyeinek lehető megszerzésére, ott egész iparágak pusztultak el, holott még előrelátással, az érdekel tényezők együttműködésével megmenthetők lettek volna.

Epen ezért teljesen tarthatatlan és indokolatlan az az ellenszenv, melyet a kisiparosok a gyáripár ellen táplálnak és terjesztenek, mely az elem terjesztett kérvényben is kifejezést nyer.

De ha a gyáripár fejlesztése elől elzárkózni nem

A „SZÉKELY-UDVARHELYI“ TÁRCZÁJA.

Egy falusi serdülő leányról.

Barabás Ida, a B. Dénes és Baczó Róza leánya, megh. 1901. jan. 17. reggel 8 órakor. — (A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárczája).

Kedves leányunk! Mily szépen aluszol puha fehér ágyadon... nyiló virágoktól körülveve!... Több éji ébrenlét után pihenetető szender szállott szép zemeidre. Nagy homlokodról a dus fekete haj egyszerűen hátrasimult — helyes szoktatásodhoz híven... Fehér arcodon, vékony ajkaidon nyugalom ül...

Oh! de a te szenderegéd több a szenderegédnél; a te nyugalmad több a nyugalomnál!... Tudunk mindent!... A saját nevelésű fehér virág föld hajló nagy tölcésérének susogó szóllítását nem hallod! Csillagfényű sötét szemcid világa kialudott!... Beszédés piros ajkad elnémult... A nagy homlok alatti szép gondolatok raja tova szállott... Tiszta fehér arcodon többé nem jelenik meg rózsaszínű pir s melled hatalmas hullámzását nem látják meg többé a teid és szíved dobogását nem hallja meg a teid közül többé senki... Soha... soha...!

Most magasan és mélyen, majd kitörően és szelíden, most mélabusan és eszevegő vidámsággal, majd nagy erővel és olvadékonysággal szállongó énekes hangod a közelebbi karácson hallá utóljára testvéreid és szülőid társaságában. Talán az ünnepi égi karoknak tetszett megkiválóan a te éneked s azért vettek maguk közé oly sietve!... Éjfél tájban szólítád anyádat, hogy segítsen rajtad. Hajnalban kéréd apádot, hogy ne hagyjon, vigyen el valahová Hideg veríték gyöngyözött égő homlokodon. Készüldtél... Reggel megérkezett távolról a nem várt posta bélhártyaguladás tüzes tengelyén. Szekerére tett s csak porhüvelyed maradt itt!...

17 év és néhány hónap. Mi az? Életnek felette rövid! Iskolából nemsokára a halál hideg termeibe lépni retentő gondolat és látvány!...

Hol maradnak az ifjúkor tündérrálmái s a nagyra- törő kiváló szellemi erő tervei és az életviszonyok változatos kertjének virágkelyheiben még a tövisek között is kinálkozó méz, mely illatos mosolylyal vár minden- kire születést, rangbeli és foglalkozási különbség nélkül? S épen serdülő leányunk mosolygó reggel helyett hosszú éjbe lépni... emberi fogalmak szerint felette elszomorító

Tegédet is, mint annyi mást, menyasszonyi lenge fátyol helyett halottí nehéz lepel takart be, mikor már közelből-távolból talán hallani lehete a drágégenyi virágos hintó guulását a női boldogságnak vára kin- cseivel megrakodva.

Keservünkben sok mindent gondolunk és beszél- lünk távozósod alkalmából. Te mindezekről mit sem tudsz. S jó, hogy nem tudsz, mert talán felébrednél s visszakivágnaknál e csalóka életbe annyi mérges irigy- ség, cselszövény, furlang, mézesszavu kétségnyűség, áruló esókos barát, keserűség, fájdalom és szenvedés tanyájába.

A hitnek balzsamolajjal bevont táblájára az van felírva, hogy te a miénknél jobb helyt vagy, — sietlen- lenül és épen — mint tulvilági társaid.

Az a nagy tölcésű fehér virág, melynek kinyílá- sát oly epedve vártad, bánatában alább-alább hajolván, végül egészen homlokodra borult, mintha téged akarna elkísérni s aztán veled aludni...

Puha fodru párnádra fektették... Ugyanazán a párnán két hófehér virág alszik... Ember fel nem foghatja, hogy minők lehetnek ál- matok a koporsóban!...

Oda ástak sírodát a nagy diófák közelébe elődeid mellé, hol gyermeki játékidat játszottad társaidal. Vaj- jon e vén fak mit gondoltak, mikor meglátták két sír- lányka kezében a két nagy fekete lobogót koporsód előtt s mikor meghallották az általános keserv miatt el-elitkádó gyászdzal s aztán látták, hogy beboesított koporsóra rácsak az egyszerű virágkoszoru, utánna a sok föld s végül minden csendes lett!...

Szülők, nagyszülők, testvérek s felette nagyszámú

rokonok helyett most én egyedül beszélék rólad és hozzád. Az a gondolatom támad, hogy rólam néhány év múlva nem lesz a ki és a mit beszéljen. Ugyan ki és mit beszéljen egy örök terméketlenül kidölt vón fáról, melynek még ágait is kerültek és kerülik még a reménynek tarka madarai is? Különben a többségnél a nemes képességek legnagyobb része egész életen át alvó rügy marad, vagy gonosz szenvedélyek, ferde írá- nyú és téves fogalmak fereggyűrűi fojtják vissza. Pedig ugyan ki ápolja a fak rügyeit és ki gondozza, ha a tu- lajdonos nem teszi?

Pár év előtt városi iskolába készültél nyárban. Kívánságot az volt, hogy előzetesen szerezz magadnak némi fogalmat a német nyelven való szabadon olvasás- ról s a szavak kellő hangoztatásáról és egyuttal utuljon fel emlékezetedben a magyar név- és igazgatószókak sokaknál feledésbe ment több szabálya Hozzám jöttél s vezetésre kértél. Főleg az ik-es és nem ik-es igék közötti különbség ragadta meg figyelmedet s az igéknek az ohajtó módban való változatai. En a többek között ezt a példát vevém elő: bár én írnek, bár te írniál, bár ő írna stb. Te utánam mondd sokféle, kedvesebb- nél kedvesebb hangváltozásban s a harmadik személyt tréfásan így mondd: bá r e s a k bá c s i ír n a ! Soha sem feledem el! A sok flu- és leánytanítványom között egygyel sem foglalkoztam örömeoseb, mint veled.

Sírod felhantolása ideje alatt asztalomhoz ültem s ugy jött, mintha rám ezéoztál volna. És én írék rólad és hozzád, pedig tudom, hogy soha sem fogsz nekem válaszolni...

Vörösmarty és mások után sokat énekelteél és szá- valtál gyomlálás közben is. Vörösmarty keserve szer- rint: Aludni fogsz s nem lesznek ál- maid, aludni fogsz s nem lesz több re- gged. A hit szerint: Aludni fogsz és les- nek álmaid, aludni fogsz s lesz még egy re gged !...

A békítő sir enyhe takarja porod! Isten hozzád. Józsi bácsi.

Történeti irodalom.

Udvarhely vármegye nemes családai. Szerkesztette Pálmai József. Székely-Udvarhely, 1900. Betegh Pál kny. 4-r. 268. l.

A történeti irodalomban új műfaj van keletkező- ben, melynek termékei — kisebb-nagyobb időközökben — gyorsan kerülnek ki egymásután a sajtó alól. Ez új műfaj, Nagy Iván nyomdokain haladva, egyes vármeg- yék nemes családainak történetét tárgyalja. A legújabb munka e nemben: U d v a r h e l y v á r m e g y e n e m e s c s a l á d a i, Pálmai Józseftől, nemrég je- lent meg.

Manapság, mikor az embereket csak a ma és a holnap, a jelen és a jövő érdeklik s csak kevc- sen törődnek a nemzeti hagyományokkal, a mult diéső- ségével, szívesen üdvözölhetjük azt, a ki az elődök iránti kegyeletnek gyujt fényt, mint Pálmai József, mi- dön nagy szorgalommal felkutatta a levéltárakat s régi iratok nyomán, fakó pergamenlevelek adataiból össze- állítja egy vármegye egész családfáját; és mivel az egyes családok története közvetlen a megye történe- tet alkotja, közvetve pedig az ország, az egész nemzet történetével van elválaszthatatlanul összefonva: becses anyagot hoz nyilvánosságra, számos új, eddig csak szűk körben ismert, vagy épen teljesen ismeretlen tényt ál- lapít meg a pragmatikus történetírás számára.

Az előttünk fekvő terjedelmes mű nem professio- natus történetíró munkája, hanem a történelem iránt szeretettel viseltető és abban nagy jártassággal bíró mű- kedvelő. Nem látszik meg sem elrendezésében, sem részletes kidolgozásában, sem forrástanulmányában a historikus mindenre kiterjedő figyelme, cles ítéléte, az események hatásának mérlegelése; de ezek híján is oly könnyvet irt Pálmai, melynek avatott kéz egykor hasz- nát fogja vehetni.

Mint a bevezetésben jelzi, nem is törekszik ere- detiségre. Célja csak az, hogy Udvarhely megye tős- gyökeres és oda beszármozott nemes családának jegy-

12. old.
D. évi julius hó
váltó díj és c
örölag már megat
án alpereseknél 190
r hó 24-ik napján
és ahhoz a venni
dnak meg, hogy az
t-cz 107. és 108.
mellett a legtöbbet
ul is el fognak ad atni.
ingóságokat mások
előlézési jogot nyer
évi LX. t-cz. 125. §.
tetik.
jan. hó 3-án.
ontai Albert,
bizsági végrehajto.
TÁRSAI
MARK
ves
VÁSZON
ruj
naphatok.
ezen védjeggyel van ellátva.
R!
ai állomás le-
korona, iroda-
szabályszerűen bizonyosabban
Kálman,
lgabiró.
T
atálul. Ajánlja az
alaku cipőkész.
t-ökör- és bival-
és borjubőrök
szinben (juhbor).
nk és szines juh-
fekete és kocsis-
sésében itt kop-
egy részjegyet
Felvételre bár-
nek ismertettél el.
gedve az asbest-
t és éreze, hogy
cipőt, hogy annak
üljdké ide.
mint megfelelők
l, huszárkapitány.
zöket írja:
n és puhán járok;
slást nem igényel.
tisztelő híve
Wekerle Sándor.
Rövid idei viselés
m szabadalmazott
ermekeknek fele.
seregnek és a m.

lehet, az nem jelenti azt, hogy a kispárt pusztulásnak kell engedni. Sőt ellenkezőleg, összhangba kell hozni az ipari termelés két tényezőjét azon a téren és abban az arányban, a melyben a termelés lehetséges, fejleszteni kell a kispárt is. Ez alkalmas kiegyenlíteni az el-elentéket, az is a révén megmenthetők iparosok ezrei meg ezrei, ha maga a kispárt, mint ilyen, bizonyos ágazatokban fokozatosan el is fog tűnni, de megmarad mellette maga az iparos, az egyén, mint termelési tényező.

Az igazi termelés ezen ágazataiban — a melyek tudniillik tömegtermelésre utalnak — a kispárosoknak is át kell térniük a tömegesebb termelésre, gépekkel kell dolgozniuk, épen úgy, mint a gyárosnak, ocsóbban kell termelniük, tehát többet, mint eddig, termelésüknek egyenletesnek és minőségileg egyenlőnek kell lennie, mint a gyárosnak, szóval a tömegtermelésre utalt iparágakban a kispárt helyébe természetesen a gyáripar lép, de a gyáros lehetőleg a kispáros legyen, az alakuljon át azaz.

Erre töreksem — a mennyire természetesen a viszonyok megengedik — iparpolitikámban, ezt módosítottam elő minden rendelkezésemre álló eszközzel és a hol a kispárosok cselvataimot megértették, ott már látható nyomai vannak ennek, ott szövetkeztek az egyesek, tömörültek, hogy közös erővel vívják ki azt, a mire egyenként keletlenek és hogy e téren mily eredményeket lehet elérni, bizonyítja az a 46 kispári szövetkezet, mely támogatással létesült; melyekben 16.028 törekvő kispáros 42.993 üzletessel egyesült, összehordva saját fillereikből 508.294 koronát.

Ezt a tömörülést előmozdítottam magam 207.000 korona államsegély engedélyezéssel és előmozdította az állam közvetve is megfelelő hitelszervezet létesítésével, mely egymaga 1.257.088 korona hitelt nyújtást tette lehetővé, úgy, hogy ezeknek a kispárosoknak ma már összesen, saját tőkéjük az államsegély és hitel révén kerekén két millió korona pénzerő áll rendelkezésükre, oly összeg, mely módot nyújt nekik arra, hogy nyersanyagjaik bevásárlásánál a gyáripar előnyeit lehetővé élvezze, hogy árúikat nem kell minden áron és minden időben elveszítgejőzni, sőt, hogy az ipari élet egy más lényeges tényezőjével is számolhassanak, t. i. hitellezhessenek maguk is, a mi nélkül üzleti élet nem létezik.

Az a 207.000 korona, melyet e célra az államkincstár terhére engedélyeztem, csak egy része az említett iparpolitikai tevékenységnek, kiegészíti azt a technikai eszközök adományozása, a melyekre csak 1900-ban 210.000 korona segélyt engedélyeztem a kispárosoknak; kiegészítik azok a központi műhelyek, a melyeket létesítettem, illetőleg melyeknek létesítését biztosítottam már eddig tíz évi időre évi 76.000 korona segély biztosításával csupán azért, hogy a kispárosok átértsék a gyáriparra lehetővé tegyem. És ha ezen adatokhoz hozzáadom azt a 82.060 koronát, melyet 1900-ban kispárosoknak tanulmányi ösztöndíjakra engedélyeztem, hogy külföldre menve az újabb ipari haladást megfigyelhessenek és ott ismereteiket gazdagítsák, akkor ez éven az ipari cselekedetekre álló 1.250.000 koronából egyedül a tömegtermelésre utalt kispárt fejlesztésére 551.318 koronát fordítottam (a szövetkezetekre fordított 207.000 koronából ugyanis az ére csak 183.258 korona esik, a többi múlt évre esett) nem számítva ide a közmuhihelyekre engedélyezett 76.000 koronának tíz évi időre való biztosítását, mely egymaga 760.000 koronát tenné és nem a kispárosok azon ágaiért hozott nagy anyagi áldozatokat, melyek műipari természetűeknél fogva kispári jellegűben biztosítva vannak, ha t. i. az illető kispárosok szakmájukat teljesen értik, nemesebb izletre tesznek szert és a haladó korral maguk is haladnak.

Ezek érdekeit első sorban az iparoktatás mozdtítja elő, melyre csak az utolsó 1900. évből is 1.891.749 koronát áldozott az állam.

Azonban az elem terjesztett kérvényben tömeg-termelő iparokról lévén szó, en is csak az ily iparágak érdekében hozott állami áldozatokkal kívánok foglalkozni és azért mellőzöm itt teljesen azokat a kis iparágakat, melyek műipari jellegűek és fejlesztésükben is egészen más elbántást igényelnek.

Azt hiszem, a fentebbírókban eléggé megfelletem volna az elem terjesztett kérvény két általánosságban odavetett állítására, nevezetesen a kispárnak a gyáripar által való elnyomására és arra, hogy az állam mostohán bánt a kispárral.

Ezek érdekeit első sorban az iparoktatás mozdtítja elő, melyre csak az utolsó 1900. évből is 1.891.749 koronát áldozott az állam.

Azonban az elem terjesztett kérvényben tömeg-termelő iparokról lévén szó, en is csak az ily iparágak érdekében hozott állami áldozatokkal kívánok foglalkozni és azért mellőzöm itt teljesen azokat a kis iparágakat, melyek műipari jellegűek és fejlesztésükben is egészen más elbántást igényelnek.

Azt hiszem, a fentebbírókban eléggé megfelletem volna az elem terjesztett kérvény két általánosságban odavetett állítására, nevezetesen a kispárnak a gyáripar által való elnyomására és arra, hogy az állam mostohán bánt a kispárral.

zékét s rövid történeteket adja. Ez látszólag és általában gépies munka; ebben az esetben azonban nem az. Nem az azért, mert a szerző bizonyos hagyományos feltevések ellen száll síkra, melyek különösen a régebbi családok homályos múltjában fakadnak s a melyek történelmi valóságát épen ezen családok fiai vitáznak sok híttel. Egvényi meggyőződését tehát, melyet elő tanulmányai szilárdítottak meg benne, nem rendeli alá az általános nézeteknek, sőt egyenesen — noha nem elég bátran és nyomatékosan — kimondja azok alaplatalt voltát.

Ilyen pl. a r a b o n b á n e l m e l e t, melynek számos híve akad az előbbeköz székely családok közt s nem egy búszke székyely szeretné a rabonbán ősök-höz ragasztani családfája gyökereit.

Nem akarjuk itt e kérdést tárgyalni, csak annak megvilágítására hoztuk föl, hogy Pálmay a maga lábán jár s az ellenző véleményekkel szemben saját meggyőződésének szerez érvenyt munkájában.

Szerzőnk a megyei levéltárak és más rendelkezésre álló források nyomán lelkiismeretes pontossággal állítja alphabétikus sorrendbe egymás mellé a megye nemes családait a Hallerektől, Pállyaktól, Sándoroktól, Ugronoktól az utolsó p i x i d i r i u s családokig s valamennyinek — a mennyire most lehet — családi irásait és közokiratok alapján, a legrégebb időkre visszamenő történetet adja. Igaz, hogy itt azután mese és valóság gyakran összelebegedik egymással, különösen eg és családok érdekének megállapításánál, mely rendszeren a legendák és regék hőstettektől csillogó kódébevész el.

A családok középkori és későbbi szereplésének leírása nagyjában már megbízható és elfogadható, noha

Attérek már most a cipőgyárak ügyére, mely az említett panaszskervény kiinduló pontja volt.

Szükséges volt-e Magyarország cipőgyárakat létesíteni s helyes volt-e azt állami támogatással is előmozdítani, arra számszerű adatokból kívánom a választ megadni.

Magyarországon az 1890. évi népszámlálás adatai szerint — újabb, teljesen hű statisztikai adatokkal nem rendelkezünk, de ez lényegtelen is, mert a változások nagyjában kiegyenlítik egymást, sőt az önálló vállalatok száma inkább csökkent még, mintsem növekedett volna, 30.608 önálló cipésziparos van 27.327 segéddel és tanonccal. Már maga az a körülmény, hogy a segédszemélyzet száma kisebb az önálló vállalatok számánál, mutatja, hogy hanyatló iparral állunk szemben. Ez még kirívóbban jelentkezik akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy a 30.608 önálló vállalatból 19.916 segéd nélküli, tehát felénél jóval több olyan vállalat létezik, mely a mester halálával megszűnik.

Ebből az következik, hogy ezt az iparágat istápolni kellene, hogy a segédszemélyzet és vállalatok száma közötti egyensúly helyreálljon és ez az iparág ismét megerősödjék.

Csak hogy egy futó pillantás külkereskedelmi statisztikánk vonatkozó adataira, meggyőző mindenkit arról, hogy ez lehetetlen, itt tekintélyes tömegtermeléssel állunk szemben, mely elől elzárkózunk nem lehet.

Az utolsó öt év adatait egybevetve, azt látjuk, hogy behozatalunk lábbeliekben évről-évre állandó növekedésben van. Míg 1895-ben 16.398 ezer koronát volt behozatalunk, ez már 1896-ban 17.274, 1897-ben 18.894, 1898-ban 19.796 és 1899-ben 19.785 ezer koronára emelkedett, vagyis öt év alatt a behozatalt csak emelkedésben is 3387 ezer koronát tett, míg kivitelünk alig számbavehető, de a mellét igen csekély eltéréssel ugyanaz maradt, nevezetesen 1895-ben 1698, 1896-ban 1534, 1897-ben 1752, 1898-ban 1596 és 1899-ben 1608 ezer koronát.

Ha már most egybevetjük a behozatalt és kivitt adatait, arra a szomorú eredményre jutunk, hogy netto behozatalt többetünk előtt-ön és az utolsó évből már meghaladta a 18 millió koronát.

Ezek a számok azt mutatják, hogy a hazai cipésziparunk tőlvolról sem képes fedezni a hazai szükségletet és minthogy a behozatalt gyári termékek révén van, az a kérdés volt először: mi előnyösebb az országba, ha tovább kellene vevni, mint vándorolniak ki a nép milliói külföldre, avagy itthon állítani cipőgyárakat, hazai nyersanyagokat hazai munkásokkal felolgoztatni és ennek révén a külföldi behozatalt csökkentve, lehetőleg hazai termékek révén fedezni a hazai szükségletet.

Ez utóbbi módot tartottam helyesnek választani az ország általános gazdasági és a cipészipar speciális érdekében.

Az előbbi szempontból azért, mert eszkinthetem vele egy tekintélyes szükséglet külföldi fedezését, hazai munkaerőt költöhetnek le, nagyobb tőkét hozhatnak forgalomba; az utóbbi érdekében azért, mert bármint idogjenkedjenek is egyesek, kik magukat feartatnari mesterségük révén nem képesek már, eleintén önállóságuk feladásától és attól, hogy gyári munkásokká legyenek, a változott termelési viszonyok kényszeríteni fogják erre és akkor szolgáltatniuk kell az életképes, szakképzett cipész-iparosoknak, kik csak rendelkezésre dolgoznak, mesterségükben kiválóak és ma nem a gyári verseny, hanem nem eléggé képzett, ugynevezett kontár-mestertársakul versenyt érzik, azzal kénytelenek küzdeni.

Ettől a versenyfőlgőjök el a cipőgyárak megkimélni s akkor egyszerűen két célt értünk el: eszkinthetjük a behozatalt és erősítettük az életképes cipész-kispárt.

Amde hogy ez az eredmény tényleg elérhető legyen, nem elég egy-két cipőgyár, a tömegtermelést e téren tovább kell fejleszteni és ha az érdekesség nem akar nagy gyárakat, akkor módjában van azokat megelőzni, ha tudniillik épen úgy, mint a székesfővárosban igen biztató eredményt ugy már történt, maguk termelő szövetkezeteket alakítsanak, műhelyeiket kellő berendezéssel látják el és így pótolják a gyárakat, természetesen a kellő szakképzettséget feltételezve.

Ebben a törekvésben készséggel támogatván erkölcsileg is, anyagilag is a hazai cipészipart és erre törekedve, tényleg hasznos szolgálatakat tennének cipészaink maguknak is, az országnak is, sokkal hasznosabbat, mint mennyi tünetészzerű kérvényezéssel.

Minden nagyobb városban, a hol a cipészek száma nagyobb, erre a kellő mód megvan és ha ezt a

az események itt-ott sajátosság logikával és valószínűsítőenül fűződnék egymásba; sokszor egészen más kép, mint a hogyan azokat például a történelmi kutatások megvilágították. Egyik-másik eddig a XVII—XVII-ik századbeli tagjainak pedig olyan esedekdel telt tulajdonit a szerző, a milyennek egy is algha viit végbe valaha s a melyek — talán analog esetek hatása alatt — a képzelet méhében születtek.

Az újabb nemzedékek méltatása meg lehetős nagy tért foglal el a munkában. Helyteleníteni ezt nem akarjuk, mert elvégre számos jeles férfi emelkedett ki a Hargita mellől, a ki országos hírnévre tett szert s a kire mindenkor búszke lehet szűkebb hazája; de — különben izlés dolga — önkentelenül is úgy tűnhetik föl a dolog, mintha a szerző legyezetni akarta volna egyesek hiúságát. Azonban lehet, hogy tévedek.

Bármennyi utánjárással gyűjtötte is össze könyve anyagát Pálmay, mégis vannak hiányai, maradt pótolni való elég. Nem egy családot ismerünk, melynek nemesége régi keletű és in munitását soha sem vonták kétségbe, még sines főlvéve a „nemes családok” közé. Igaz, hogy ez megeshetik a legnagyobb gondosság mellett is.

Sajnálkozunk kell a munka stlusának pongyolosságán, de minden kifogás mellett is azt mondhatjuk, hogy Pálmay „Udvarhely vármegye nemes családai” megírásával hasznos munkát végzett s műve bátran sorakozhatik az e nemű irodalmi termékek mellé.

A hazafias szellemű, de kissé dagályos előszót Lázár Ádám gróf, Udvarhely megye főjegyzője írta.

GD.

komoly törekvést, mely munkával akarja iparát fentartani, kellő támogatásban az állam nem részesítené, akkor jogosan emelhetné fel az ipartestületet panaszos szavukat.

Erre azonban okuk nem lesz, mert a jelzett czél érdekében a rendelkezésekre álló eszközök keretében minden lehető támogatást nyújtan kész vagyok, meg lévén győződve róla, hogy ha minden kellek erre az alakulásra megvan, ezzel a legnagyobb szögátot tetük a hazai lábbeli-iparnak.

Csak hogy az alakulás is megköveteli a többször említett beadványban annyira kidomborított önállóság feloldozását, mely nélkül sem magángyár, sem szövetkezeti telep el nem képzelhető.

És hogy mennyire igaz az, a mit fennebb már bevezetéseképp állítottam, hogy az ily mesterségesen előkészített kérvényezés nélkülöz az egyéni meggyőződést és tényleges viszonyokat, mint feltellen szükséges alapot, mi sem bizonyítja jobban, mint a kérvénynek ez a része, melyben a végsőig menő küzdelem hangzóztatik ama bizonyos önállóság érdekében, a mikor épen ott már alig létezik ezen önállóság, a honnan a kérvényt a többi ipartestületnek aláírásra megküldötték, tudniillik Budapestn fölülte nagy mértékben van elterjedve épen a cipészek között az ugynevezett ilölmunka, midőn a cipész egy nagyobb üzletkörrel bíró mestertől, mint vállalkozótól kiszabott alakban kapja az anyagot mindden hozzávaló segédanyaggal, hogy akáskán, megállapított munkabér ellenében, elkészítse azt.

Ennél a viszonynál bizonyára sokkal előnyösebb a gyárban való munka, vagyis előnyösebb a szövetkezeti alapon nyugvó közös műhely; függő viszony az egyik is, a másik is, de legalább teljesen tiszta, nem kapcsolatos különböző elszámolásokkal, melyek gyakran terhesbnek a viszony függő voltánál, mert míg amaz csak munkában való függéssel jár, de biztos keresettel, ez az előbbinek minden hátrányával bírva, igen gyakran anyagi károsodással jár a munkát vállalt iparosra nézve.

Ha ezeket a szövetkezeteket cipésziparosaink legalább néhány nagyobb városban megalakítják, ok maguk fogják elejteni a többször említett kérvényben foglalt speciális kérést, nevezetesen, hogy a gyáraknak megtöltassék a kiesinyben való elállítását, az e célra szolgáló üzletek nyitása és kis rendelések elfogadása, a mit egyébként teljesíteni sem lehet, el is tekintve attól, hogy semmi eredményt sem volna annak, ha a hazai vállalatoknak — feltéve, hogy erre törvényes alap volna — ez eltiltatnék, de a külföldi vállalatok ezt szabadon tehetnek.

Csak egy részletében van alapja ezen speciális kérésnek, t. i. a kis rendelések elfogadásában. Ettől azonban nem kell ezeket eltüntetni, üzemi természeté szab korlátokat ennek, illetve teszik ezt redjuk nézve lehetetlenne, hisz proszperitásuk az egyenlőméretű és minőségű áruk tömeges termeléséhez van köté, csak így képesek elég olcsón, tehát versenyképesen termelni. Midőn ezekben a panaszos kérvény minden részét melláttam volna, még pedig a szokotnál részletesebben, tettem ezt azért, hogy az ipartestületben egyesült kispárosok meggyőződjenek arról, miszerint kérések és panaszok elöl nemcsak kitérni nem akarok, hanem ellenkezőleg, a leghebtőbben foglalkozom azokkal és nemcsak nem utasítom el ridegen meg akkor sem, midőn panaszak alapatlanok és keresük teljesíthetlennek, hanem ellenkezőleg, kellően felvilágosítva öket, magam jelölöm ki nekik az utat és módot, melyen haladva, boldogulhatnak és a melyet követve, támogatást jogosan kérhetnek, sőt követelhetnek az államtól.

Budapestn, 1900. évi deczember hó 29-én.

Hegedüs.

Köznevelődés.

Meghívó. A homoródjárásit tanító kör 1901. február hó 7-én Gyepesen rendes gyűlést tart, hová a kartársak és érdekeltek tisztelettel meghívattak. A tárgy-sorozat a már kibocsátott körlevelekben közölve van. Öklánd, 1901. jan. 24. Bedő József, járói elnök.

Az Udvarhelymegyei Tanító-Egylet udvarhely-járásit fiókköre folyó hó 24-én Székely-Udvarhelyen a községi iskolában látogatott és népes gyűlést tartott. Kertész Albert dícséretesen sikerült tanítással volt az első szereplő, ki a magyar nyelvtanból a III-ik osztálynak a mutató névmásokkal tanította. A gyermekeseg eltávoztával Lázár József járói elnök mondotta el a magas röplü elnöki megnyitó beszédét, melyben az imadkozás fontosságát és annak mikéntjét fejtegette; megkapó hasonlatot tett egy vallásos anyáéja és az iskolai imadkozás között. Hogy ez a gyűlés tagjaira mily nagy hatással volt, legjobban mutatja az, hogy a gyűlés az egész vezér Sándor Mózes kir. tan., tanfelügyelő indítványára szoról-szóra a jegyzőkönyvbe iratni határozta. A mult ülés jegyzőkönyvét kevés módosítással a gyűlés miután hitelesítette, Keresztes János nagy tapsot aratott szavaltat hallgatta végig. Arany Jánosnak a „Walesi Bárdok” cz. költeményét adta elő. Az elnöki bejelentések után élénk és tanulságos vita fejlődött ki a Gyermek Mihály által felvetett azon vita-tétel felett, hogy „A mai tanítási rendszer, tárgy és anyagbeosztás mellett eléggé biztosítja látja-e a gyűlés a vallás-erkölcsi oktatást, a melyet ez idő szerint mi csak a többi tárgyakkal kapcsolatos és az időnként felmerülő paedagogiai esetekből kifolyólag hozhatunk elő és az illető lelkészek a vallástánási órákon taníthatnak, vagy nem? Ha nem, úgy mely után-módon látja a gyűlés az az iskolai életben legsikeresebb eredményt megvalósítani, esetleg szükségét látja-e annak, hogy az egészségi, erkölcsi és társadalmi illemszabályok megtanítására külön óra vétessek be az órandóba? Továbbá az erkölcsi magaviselet jobbátétele czéljából mely feyelmi eszközökkel látja a gyűlés olyanoknak, melyekkel míg egyfelől a hibának öntudatos el- és beismérésére serkentjük a növendéket, másfelől a fejlődő önéretet nem fojtjuk el, hanem épen helyes fejlődési irányba tereljük?” A két első kérdéshez — mivel csak azok tárgyalhattak — többen hozzászólottak, de különösen Bod Károly ev. ref. kollegiumi tanár fejtegette az erkölcsi élet hanyatlását erős logikával, kineve véleménye az, hogy az iskolák — nem véve ki az egyetemeket sem — kevéssé teszik meg e téren a kötelességeket. Ezen kérdés elődöntése, valamint az utolsó kérdés megvitatása is elég indítványára a jövő gyűlésre hasznaltatott. Ezután több indílványt tárgyalt le a közri gyűlés, melyekből különösen kiemeljük azt, hogy a Tanító-Egylet 25 éves történetének mindenki által való megvásárolását kötelezőleg kimondotta, tekintve, hogy csak így kaphatja be a Tanító-Egylet a történetre fordított költségeket. Végül a jövő gyűlés helyéül Kecset, megtartási idejéül 1901. márczius 21. állapított meg.

Irodalom.

Az ország legolcsóbb folyóira. A Magyar Néprajzi Társaság dr. gróf Kuun Géza, gróf Zichy Jenő, Szalay Imre, Vámbéry Ármán, dr. Munkácsi Bernát, György Aladár, dr. Sebestény Gyula, dr. Jankó János, dr. Herrmann Antal stb. aláírásával egy előfizetési felhívást küldött be hozzánk, a melyben tudatják, hogy folyóiratuk az Ethnographia 1900-tól fogva évi tíz terjedelmes, műlapokkal, rajzokkal, fényképfelvételekkel, hangjegyekkel és egy állandó muzeumi melléklettel ellátott füzetben jelenik meg. A díszesen kiállított havi folyóirat évi előfizetési ára ennek dacára továbbra is csak 6, azaz hat korona marad. E példátlan olcsósággal a többi miniszterium és tudományos intézet támogatását elvő társaság azt óhajta elérni, hogy az ország minden irodalombarátját tagjának s folyóiraat munkatársának megnyerje. Az Ethnographia ugyanis főként népköltési gyűjtéssel foglalkozik s készséggel teret nyújt annak, hogy a társaság vidéki tagjai benne népdalokat s esetleg dallamokat, népmeséket, népmondákat, Krisztusmondákat, betlehemes, vízkerezi, balásznapi és gurgelynapi játékokat, regös-énekeket, luczbanp szakásokat, újvíi köszöntőket, születési, lakodalmi, népnapi és temetkezési szokásokat, az év különböző napjaira és különböző alkalmakra szóló babonákat, kuruzsoló szokásokat, igazságokat, ráolvasásokat, játékdalokat, kiolvasó verskéket, találós meséket, alkalmi rigmusokat, közmondásokat stb. közléthessenek. A társaság e gyűjtések nyomtatott ivot 32—60 koronával díjazza. A gyűjtők közleményei és a tagságot jelentő levelező-lapok egy szerien a M. Néprajzi Társaság címére (Budapest, M. Nemzeti Muzeum) küldendők. A jelzett társaság törekvéseit, mivel népiük költészetének régi emlékeit a modern kultúra végenyesszettel fenyegeti, melegen ajánljuk olvasóink szives figyelmébe.

A magyar nyelvőr. E Szarvas Gábor alapította nagyhatalú és kedvelt folyóirat most kezdte meg harmadik évfolyamát. A Magyar Nyelvőr az egész művelt közönségnek szánt folyóirat. Czélja nemzeti nyelvünk teljes megismerése, jelenségeinek megmagyarázása s ezek alapján a nyelvminőség ellenőrzése és irányítása. A kérdések és feleletek rovatában készséges tanácsadással szolgál minden nyelvi kétség esetében. Nagy gondja van a tudomány eredményeinek népszerűsítésével. Tárgyalja a magyar szók és szólások eredetét, ismerteti a tudományos nyelvtannak, kivált a mondattanok fontosabb eredményeit. A Magyar Nyelvőr ezentul is havonként három ívnyi füzetekben fog megjelenni. Az előfizetési ára 10 korona (szerkesztősegének 6 K.). Hogy a folyóirat iskolai körökben is jobban terjedhessen, tanulók, néptanítók és papok 10 korona helyett csak három fizetnek. Az előfizetést postautalvánnyal a Magyar Nyelvőr kiadóhivatalára czímzendő.

Iparügyek

Spaller József szakiskolai tanár az iparosaink részére rendezett előadáson f. hó 20-án a kispárosok boldogulásának eszközeiről beszélt. Előadásának alapeszméi a következő kérdések körül forogtak: A kor intő szava: „Tanulunk kell.” A természet ura ellátott elefantartásunk eszközeivel. Az ipari produktumokba leltet csak az iparos önhét. Felnöth korban nehéz a tanulás, de nem elviselhetetlen. Az általános emberi műveltséget „emberi” hivatásunk követeli meg. Statisztikai adatok hazánk köznevelődési állapotáról. A nyugateurpai nemzetekkel, különösen Németországgal szemben észlelt elmaradásunk jellegzése. Az általános emberi műveltség megszerzésének eszközei: magyar nyelv, földrajz, számtan, történelem, alkotmánytan, természettan. Szakismeretek; szak-és szabadkézi rajz, technológia, a természettudományok vivmányának felhasználása az iparban, gépek a kispárban. Önművelődés. Szakiskolák czéja. Továbbképző tanfolyamok az iparosok részére.

A felsorolt kérdések mindeiken magában egy-egy fontos részét képezik iparosaink boldogulásának s elismertetéséért Spaller tanárt az ügyes, szakszerű csoportosításért. Az előadást szokatlan lelkesedés kísérte és az előadót zajos éljenzéssel jutalmazták iparosaink.

A mai előadást Soó Gáspár rom. kath. főgymnasiun igazgató tartja. Ugy az előadó, mint az előadás tárgya méltán kell nagy érdeklődést közzönségünk körében. Az előadás delután pont 2 órakor kezdődik s egy óráig tart.

Különfélék.

Kinevezés Vármegyének főispánja Pálly Jenő közigazgatási joggyakorlatot a székykereszturi szolgabírójárásba helyettes szolgabírónak nevezte ki.

Udvarhelyvármegyei Muzem-Egyesület lesz a czime annak a társaságnak, melynek alapszabályait Damokos Andor dr. vármegyének alispánja előkésle alatt e hó 23-án felülvizsgálta egy szűkebb körű érkeztet a vármegyeláz kistormocsn. Borbely Samu szerkeszturi kir. tantóképző intézeti igazgatónak, az elismert szakféltünik igen lelkes hangon tartott üdvözítő levelet örömmel vette tudomásul az értekelte. Ezután Csehly Adolr kir. főtanácskollai tanár meleg szavakban köszönte meg az általa való bizalmat s felolvasta a Damokos dr alispán főbőjöttével megszerkesztett alapszabály-tervezetet, melyet — több kevésbb stílusis és érdemleges módosítással — az értekelte elfogadott. Megbizvat Damokos dr alispán, hogy a módosítások után újól leírando alapszabályok elfogadása és az Egyesület megalakulása czéljól alakuló közgyűlést hívjon egybe. Mint a mi ölvünkkel és módódesi iránnyunkkal teljesen meggyőző övndönetét nyúlt tiltjuk meg, hogy papjaink és néptanítóinknak az Egyesület tagjai közötti rendkívüli kedvezményt kell biztosít az alapszabály s hísszük is hogy annak idején egyetlen pap és tanító sem fog hiányozni az igen szép czéli Muzem-Egyesület tagjai sorából. Végül azon reményünk nek adunk kifejezést, hogy Balásy Dénes fővárosi tanárnól, az eszme tulajdonkép n hatathos megpendítőjöl, aki áldozatot is hozott e czélra, az alakuló közgyűlésen megfellekzeni bizonyára nem fognak vezérszerepre hivatott férfiank.

val a következőket rendeltem: A koresmárosok, bor-, sör- és pálinkamérők, az illetékes pénzügyi hatóságtól nyert italmérsési engedély alapján csupán az engedélyben megjelölt szesz italok kimérésével foglalkozhatnak, ily engedély alapján tehát semmiféle ételt, vagy élelmi szert, illetve másnemű iparcikket iparszerűleg ki nem szolgáltathatnak és nem árusíthatnak. Az az italmérő, ki az italmérésen kívül élelmi cikkeknek kereszterület eladásával is foglalkozni kíván, tartozik a számdékát az 1884. évi XVII. t. cz. 4. §-a értelmében az illetékes elsőfokú iparhatóságnak előzetesen szabályszerű módon bejelenteni s illetve ebbeli üzletére iparigazolványt váltani, míg az az italmérő, ki az üzleti helyiségében üő vendégei számára vendéglőszerűleg élelmi szereket s illetve ételket is kiszolgáltatni kíván, ez üzletére az italmérsési engedélyen kívül szabályszerű vendéglői iparigazolványt köteles szerezni. Az az italmérő, ki ételket és élelmi szereket kiszolgáltatásával, illetve ételket élelmetek elvételére kíván foglalkozni, ez üzlettel csak az ipartörvény 4. illetve 10. §-ában előírt feltétel teljesítése, vagyis az iparigazolvány, vagy a vendéglői iparigazolvány megszerzése után kezdheti meg, míg az az italmérő (koresmáros, bor-, sör- és pálinkamérő), ki ételket és élelmi szereket eladásával, illetve kiszolgáltatásával e rendelet élelmetek elvételére is foglalkozik, ez üzletet tovább is folytathatja ugyan, a mennyiben azonban élelmi szerekekkel való kereskedelemre, vagy ételnek vendéglőszerűleg való kiszolgáltatására iparigazolványt, illetve vendéglői iparigazolványt, e rendelet élelmetek elvételéről számított három hónap alatt az iparigazolványért, illetve az iparigazolványt az illetékes elsőfokú iparhatósághoz folyamodni tartozik. A mennyiben e folyamodvány a jelzett határidő alatt az iparhatósághoz beadatik, az illető italmérsési üzlettelajdonos az élelmiszer kereskedést, illetve az ételkiszolgáltatását folyamodványának szabályszerű elintézéséig tovább folytathatja; míg az az italmérő, ki e kötelezettségének eleget nem tesz, a jelzett határidő lejártá után a szerint, a mint a fentiekhez képest iparigazolványt, vagy iparigazolványt tartozott volna szerezni, az 1884. évi XVII. t. cz. 156. §. a) pontja, vagy 158. §. a) pontja alapján megbüntetendő s a törvényszerű bejelentés (iparigazolvány) nélküli élelmiszer kereskedéstől, illetve iparigazolvány nélkül gyakorolt ételkiszolgáltatástól — vendéglői ipartól — újabb büntetés kiszabásának terhére eltiltandó. Jelen rendeletet kihirdetése napján azonnal hatályba lép. Felhívom az iparhatóságot, hogy e rendeletet tudomás és alkalmazkodás végett közölje, a hatósága területén létező elsőfokú iparhatóságokkal s egyúttal utasítsa e hatóságokat, hogy e rendeletet a legszélesebb módon tegyék közhírré s annak tartalmáról a hatóságuk területén létező italmérsési üzlettelajdonosokat külön-külön is értesítsék. Megjegyzem, hogy a mennyiben az 1884. évi XVII. t. cz. 10. §-ának a) pontjában említett iparágakra vonatkozó törvényhatósági, illetve rendezett tanácsu városi szabályrendelet jelen rendelettel ellentéteket tartalmazna, a szabályrendelet módosítása iránt a szükséges lépések haladéktalanul megteendőek lesznek. Budapest, 1900. évi december hó 25-én. Hegedűs, s. k. (22556—900. alisp. sz.)

Hirdetések.

N A P T Á R A K

SZÉKELY-UDVARHELY kiadóhivatalában
(Betegh Pál könyv- és papírkereskedésében)

Székely-Udvarhelyt kaphatók a legnagyobb választékban.

**A Richter-féle
Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp.**

egy régi kipróbált háziorsó, mely már több mint 30 év óta megfizethető bebizonyosított alkalmazzatik **köszvények, csúszlók és meghúléseknél.** Intés. Silányabb utánzatok miatt bevaráslóskor mindig figyelemmel legyünk a „Horgony” védjegyre és a „Richter” cégjegyzésre. 80 f. 1 k. 40 f. és 2 k. árban ugyancsak minden gyógyszerárban kapható. Forrást: **Török József** gyógyszerésznél Budapest.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók,
Rudolstadt.

B O R

tiszta természetes erdélyi és magyarországi termék, melyek **valóságáért** teljes felelősséggel szavatol.

FERNENGE L GYULA

jó hírű pinczejéből Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utca) kapható a következő előnyös árakban:

Nagyban 56 literen felül hektoliterenkint 36 koronától 140 koronáig.
Kicsinyben literenkint 56 fillértől 2 korona 80 fillérig.

Részletes árjegyzék, minta ingyen és bérmentve.

Az Udvarhelymegyei Takarékpénztár Részvénytársaság

1901. évi február hó 17-én d. e. 9 órakor

Székely-Udvarhelyen, hivatalos helyiségében

XIX-IK RENDES KÖZGYÜLÉSÉT.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése a lefolyt üzletéről; a mérleg megállapítása s a nyereség felosztására vonatkozó javaslata és dr. Solymossy Lajos volt vezérigazgató jutalmazása iránt beadott kérésének tárgyalása.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság szabályszerű felmentése iránti határozat.
3. Választás 27. és 36. §. értelmében.

A közgyűlésre a t. részvénytulajdonosok azon figyelemzettséggel hívatnak meg, hogy részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt a gyűlés megnyitásáig lehetőleg a megelőző két napon az intézet pénztáránál letenni s magukat igazoló jeggyel ellátni sziveskedjenek.

Székely-Udvarhelyen, 1901. január hó 19.

Az igazgatóság.

Pilseni ösforrás!

Pilseni ösforrás!

NEMZETI KÁVÉHAZ ÉS ÉTTEREM

SZÉKELY-UDVARHELYT (Kossuth-utca).

A SÖR-ek „SÖR“-e, azok királya:

A „PILSNERI ÖSFORRÁS SÖR”.

Ennek az orvosi tekintélyek által is kitűnő minőségűnek elismert, egészségügyi szempontból megbecsülhetetlen italmérsési csarnokot nyitottam. Tisztán kevelt **valódi erdélyi borok**-kal, jó magyar konyhá-val állók a nagyérdemű közönség rendelkezésére. — Reggeli, ebéd, vacsora abonement-tel kényelmes berendezett helyiségben, valamint hazakhoz szállítva is — nálam a legolcsóbb árakban kapható. — Vidéki közönség részére — szükség esetén — egészen külön szobával rendelkezem, hol a legolcsóbb és izletesebb ellátást biztosítom.

A n. é. közönség látogatását kérve, vagyok és maradok

Naponta változatos étrend;
egy villás zóna-reggeli 8 kr (16 fillér)

legálzatosabb szolgálója:
**Schneider G. A.
Sándor István.**

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt 1901.

Meghívó.

Az Oláhfalvi és Homoródméti Takarékpénztár Részvénytársaság 1901. évi február 16-án d. u. 2 órától kezdődőleg az intézet helyiségében fogja megtartani

IX. évi

rendes közgyűlését.

Tárgysorozat:

1. Igazgatósági jelentés, zárszámadás beterjesztése és tárgyalása.
2. Felügyelő bizottság jelentése.
3. A felmentvény megadása iránti határozat.

Nagy lámpa raktár.

A helyi és vidéki építkező közönséget ez uton van szívesem értesíteni, hogy mindenféle üvegeket a legutányosabb árak mellett elvállalok.

A munkálatoknak pontos és gyors kiviteléről kezeskedem vállalom, valamint arról is kezeskedem, hogy a legközségebb üvegtábláim is eszhorozági sima, fehér üvegek, tehát a legkényesebb igényeknek is megfelelek. — Továbbá van szívesem egész újonnan berendezett porcellán-, fűszer- és lámpa-üzletet a helyi és vidéki közönség szíves pártfogásába ajánlani.

A nagyérdemű közönség szíves megrendelését kérve, vagyok

teljes tisztelettel:
Szentpétery Gergely.

Legutányosabb árak.

Sz. 205—1901. szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelykereszturi járásban a bözödi körjegyzői állomás lemondás folytán megüresedett.

Ezen körhöz tartozik Bözöd, Bözöd-Ujfalu és Kőrspatak. Évi fizetés 800 korona, lakbér 100 korona, uti átalány 90 korona, iroda-átalány 62 korona.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajlják, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérsüket **1901. évi február 5-éig** hozzám annál bizonyosabban adják be, minthogy a később érkezetteket figyelembe nem veszem.

Székely-Keresztur, 1901. január 16-án.

Gálffy Kálmán,
főszolgabíró.

A BŐRIPAR-SZÖVETKEZET

SZÉKELY-UDVARHELYT, Kossuth-utca.

Tagjainak keresete-, hitele- és üzleti érdekeiknek előmozdítását tűzte feladatánál. Ajánlja az erdélyi részekben páratlanul álló olcsósága és kitűnő **cipőfelfűrészeit** minden alaku cipőkhöz. Raktáron vannak és mindig a legkiválóbb minőségben kaphatók: I., II., III-szor ütötték ökr- és bivalptalpak 90-135-ig. Angol talpbélső, cseres hasított, boeskor talpak. Tehén-, ping- és borjúbőrök (fekete és vörös). Különböleg legfinomabb zergék. Csizma- és cipőbélések mindenféle színben (juhbor). Legfinomabb szatén és lag, kidtör, francia sevro, oroszlag. Szíjgyártók részére blank és színes juhlag minden színben. Cipő- és csizmakellékek a legnagyobb választékban. Szarvasbőr fekete és kecsimagos. Ponyvak mérték után megrendelhetők. **Cipőkenőcsök fekete és sárgacipőkhöz legolcsóbban itt kaphatók.** E szövetségnek rendes tagja lehet s az összes előnyökben részesül, ki legalább egy részjegyet vesz s azt 2 koronás összegekben pontosan fizeti. Egy részjegy ára 40 korona. Felvételre bármikor lehet jelentkezni a szövetséget helyiségében.

Uj! Különös figyelemre méltó. Uj!

A nagyméltóságú m. kir. honvédelmi minisztérium által hivatalosan jónak és czélszerűnek ismertettél.

K Ö S Z Ö N E T N Y I L V Á N I T A S .

Ó fensége Salvator Lipót főherczeg udvarmesterei hivatala.

Általános Asbestáru-gyár.

Ó császári és királyi fensége Szalvator Lipót főherczeg rendkívül meg van elégedve az asbest-talppal bélelt cipőkkel. Ó fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta a cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradnak úgy el, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadászcipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbest-talpbélsővel, ugyanannál a cipésznel s aztán küldjek ide.

Hisszük, hogy e vadász-cipők ép oly jók lesznek, és ép oly megfelelők, mint megfelelők voltak a szalon-cipők.

Zágráb, 1898. július 8.

Krahl, huszárkapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke a következőket írja:

Tisztelt Doktor ur! Az asbest-betűt cipők kitűnőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, hogy — azt hiszem — lábajom semmi további orvoslást nem igényel.

Szíves tanácsát köszöni

Dánoson, 1897. szeptember 17.

Wekerle Sándor.

Köszönetnyilvánítás Cho . . . Olga grófnő udvarhölgytől.

— Örök tábankat a melegtől, nedvességtől és izzadástól. —

Nines többé láb fájas!

Sem tyukszem, sem izzadó láb, sem borkeményedés, sem lábdaganat, sem lábégés. Rövid idejű viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Högyes-féle, az egész világon szabadalmazott asbest-talpbélsővel látja el.

Kettős vastagsága 2 kor. 40 fill egyszerű 1 kor. 20 fill., homoktalp 80 fill., gyermekeknek fele. Az asbest-talpbélső kitűnőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22.500 pár szállítottott.

— Vizontelaru-sítókna megfelelő árendemény. — Szétküldés esakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. Felvilágosítások, prospektusok és köszönetnyilvánítások ingyen.

Az asbestáru-gyár képviselöte:

Lóczy Gusztáv Székely-Udvarhelyt, Kossuth-utca.

ELŐFIZET

Egész évre . . .
Fél évre . . .
Negyed évre . . .
Külföldre egész . . .
Papok, tanítók, . . .
és közs. előjárók . . .
tanító-egylet tagjai . . .
záró . . .
— Egy példán . . .
Megjelen . . .
va . . .

Pus

Elszomorí

Szeret . . .
önbaldogság . . .
kán látott . . .
tem a dícső . . .
Szeret . . .
napsugárt; v . . .
tató esőt, s . . .
Oda ad . . .
sát, hogy öv . . .
dog jövő . . .
megvalósul . . .
Ugy vag . . .
arájával; el . . .
Neki szente . . .
munkámban . . .
folyna mind . . .
dógságotam . . .
szaraz keny . . .
den örömet . . .
jak minden . . .

Álmaim . . .
Ébrenlétem . . .
jobban szere . . .
madár a lon . . .
viz mélység . . .

Miért? . . .
vérem, mind . . .
szeretete . . .
Ezer év óta . . .
rág, a legsz . . .
sok tett, sok . . .
fog elenyész . . .
ment. A csa . . .
történelmé . . .
teleírva. Csak . . .
fújó papáj . . .
szelzenen . . .
szagatott uj . . .
hent, az is . . .
szabadság . . .
követésre m . . .

A jelen . . .

A jövő . . .

Miért e . . .

A „SZÉK

F a

(A „Szé

Hidig t . . .
járó-kelő em . . .
némi képen el . . .
természet . . .
ilyenkor eny . . .
Bordosi Adá . . .
csak házass . . .
Elhatáro . . .
hatnám Udva . . .
elő apjával . . .
lyessel fog . . .
biztató serke . . .
lát, de olyat . . .
leányai, hogy . . .
napi, de nag . . .
széna-villa, . . .
Semmi más . . .

A bors . . .
a leány a h . . .
melyet ez m . . .
benn a szol . . .
akasztja; az . . .
azt jelenti, . . .
háznál, ha . . .
jel arra, hog . . .
ad eme leg . . .
is igen sok . . .
szítt ezfra . . .
menyasszon . . .
is drágább . . .
és derült ég . . .
örög gere . . .